

Dobos István

BI-DK-058 Az irodalom elméletei I.

CS:10:15-11:45 (BTK Z 417, Budapest)

A kurzus célkitűzései/követelmények: Az irodalomelmélet jelentősebb kérdésköreinek, értelmezői kereteinek, fogalmainak elsajátítása. A kötelező olvasmányok feldolgozása.

Tematika, kötelező olvasmányok:

1. Bevezetés

2. A megértés mint a lét eseménye

Kötelező: *Előszó. Az esztétikai tudat absztrakciójának bírálata. A műalkotás ontológiája és ennek hermeneutikai jelentősége. A hermeneutika tapasztalat elméletének alapvonalai.* Hans-Georg Gadamer: *Igazság és módszer.* Gondolat, Bp., 1984. 11-27., 81-88., 88-107., 191-217.

Ajánlott:

Martin Heidegger: *Lét és idő.* Gondolat, Bp., 1989. 5-87., Ötödik fejezet. *A jelenvaló-lét mint megértés. Megértés és értelmezés. A kijelentés mint az értelmezés származékos módusza. Jelenvaló-lét és beszéd. A nyelv.* 281- 314.

3. Észlelés – értelmezés – alkalmazás

Kötelező:

Martin Heidegger: *Levél a humanizmusról.* In Uő.: *Útjelzők,* Bp., 2003, 293–335.

Ajánlott:

Fenomenológia és/vagy egzisztenciálfilozófia. Atheneum II. kötet T-Twins Kiadó, Bp., 1993. 1. füzet 289.

Günter Figal: *Der Sinn des Verstehens,* Stuttgart, 1996, 112–132.

Paul Ricœur: *Az interpretációk konfliktusa.* ford. Martonyi Éva, In *Ikonológia es Műértelmezés 3. - A hermeneutika elmélete,* szerk. Fabiny Tibor, Szeged, JATEPress, 1998. 139–150.

4. Hatás- és befogadás elmélet

Kötelező:

Hans Robert Jauss: *Horizontszerkezet és dialogicitás.* Uő: *Recepcióelmélet – esztétikai tapasztalat – irodalmi hermeneutika,* Bp., 1999, 271–319.

Ajánlott:

Hans Robert Jauss: *Irodalomtörténet mint az irodalomtudomány provokációja.* ford. Bernáth Csilla. Helikon, 1980/1-2. 8-39.

5. A szöveg rétegekre bontása

Kötelező:

Jacques Derrida: *A struktúra, a jel és a játék az embertudományok diskurzusában*. Helikon, 1994/1-2..21-35.p. (A szöveg megtalálható az *Olvasáselméletek*. Szerk. Dobos István, Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 2000. című kötetben.)

Ajánlott:

Jacques Derrida: *Az idő adománya*. Gond-Palatinus, Bp., 2003. 214-250.

Baudelaire: *A hamis pénz*. i.m. 250-251.

6. Hermeneutika és dekonstrukció

Kötelező:

Hans-Georg Gadamer: *Dekonstrukció és hermeneutika*. ford. Kukla Krisztián. Alföld, 48. évf. 1997/12, 31-38.

Ajánlott:

Dialogue and Deconstruction: The Gadamer-Derrida Encounter. (Suny Series in Contemporary Continental Philosophy.) By Diane P. Michelfelder (Editor), Richard E. Palmer (Editor), Suny Press, 1989.

7. Olvasás – retorika

Kötelező:

Paul de Man: *Mentegetőzések*. In. Uő. *Az olvasás allegóriái*, Figurális nyelv Rousseau, Nietzsche, Rilke és Proust műveiben, ford. Fogarasi György 373–404.

Ajánlott:

A trópusok retorikája [Nietzsche], In Uő. *Az olvasás allegóriái*.

8. Metafora – irodalom – tudomány

Kötelező:

Paul Ricoeur: *A metafora és a filozófiai diskurzus*. In. Uő. *Az élő metafora*. Osiris, Budapest, 2006.

Ajánlott:

Jacques Derrida: *A fehér mitológia. A metafora a filozófiai szövegben*. Jelenkor, Pécs, 1997.

9. Az irodalomtudomány kultúraelméleti orientációja

Kötelező:

Gerhart von Graevenitz: *Az irodalomtudomány és a kultúratudomány*. In *Intézményesség és kulturális közvetítés*, szerk. Bónus Tibor, Kelemen Pál, Molnár Gábor Tamás, Budapest, Ráció, 2005. 198-226.

Ajánlott:

Walter Haug: *Irodalomtudomány mint kultúratudomány?* ford. Kricsfalusi Beatrix, In. *Intézményesség és kulturális közvetítés*. i.m. 167-197.

10. Az újhistorizmus

Kötelező:

Louis A. Montrose: *A reneszánsz mint hivatás. A kultúra poétikája és politikája* In *Az*

újhistorizmus, Helikon, 1998/ 1–2, 110–132.

Ajánlott:

Joel Fineman: *The History of the Anecdote. Fiction and Friction*. In: *The New Historicism*, ed. H. Aram Veesser, New York, Routledge, 1989, 49–77.

11. Irodalom és medialitás

Kötelező:

Walter Benjamin: *A műalkotás a technikai sokszorosíthatóság korszakában*. In. Uő: *Kommentár és prófécia*. Budapest, Gondolat, 1969. 301–334.

Ajánlott:

Handbuch der Kulturwissenschaften. Band 1: Grundlagen und Schlüsselbegriffe. Jaeger, F., Liebsch, B., Rüsen, J., Straub (Hrsg.) Metzler, Stuttgart, 2004.

12. Posztsztrukturalizmus

Kötelező:

Roland Barthes: *A szerző halála*. In. Uő: *A szöveg öröme*, Bp., 1995. 50-55.

Roland Barthes: *Az olvasásról*. In. Uő: *A szöveg öröme*, Bp., 1995. 56-66.

Ajánlott:

Barthes, Roland (1993-95: 2. 491-5) *Oeuvres Complètes*, Éric Marty, 3, Paris, Edition du Seuil.

Andrew Bennett: *The 'Death' of the Author*. Uő: *The Author*, London/New York, Routledge, 2005 (The New Critical Idiom), 9–29.

Michel Foucault: *Mi a szerző?* Világosság.1981.7. 26-35.

Paul Ricoeur: *Mi a szöveg?* In. Paul Ricoeur: *Válogatott irodalomelméleti tanulmányok*.

Osiris Kiadó, Budapest, 1999. 9-34.

Josué V. Harari (ed.) *Textual Strategies: Perspectives in Post-Structuralist Criticism*, London, Methuen, 1986. pp. 141-60.

Budapest, 2021-09-02.

Prof. Dr. Dobos István

